Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Titel: Den gamle Børge Olsens Nye Syner som Han har havt for mange Aar siden opsat af Ham selv og for sin mærkværdige og vigtige Indhold nu til Trykken befordret af hans Broder-Søn Jeppe Børgesen.

Citation: ”Den gamle Børge Olsens Nye Syner som Han har havt for mange Aar siden opsat af Ham selv og for sin mærkværdige og vigtige Indhold nu til Trykken befordret af hans Broder-Søn Jeppe Børgesen.”, i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 12*, Morten Hallager, 1772, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-2_012-shoot-workid2_012_001.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 12

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

Læs Public Domain-erklæringen

Den gamle

Børge Olsens

Nye Syner

som

Han har havt for mange Aar siden

opsat af Ham selv

og

for sin mærkværdige og vigtige Indhold

nu

til Trykken befordret af hans Broder-Søn

Jeppe Børgesen.

Kiøbenhavn 1772, trykt hos Morten Hallager, boende i store Fiolstrædet.

2

Skriv, advar den yndede og herlige Stad som er kommet op af Havet Anno 760, og som har en Hafstrambe til Dommer i Søen.

Muslingen har uformerkt bemægtiget sig Magten, dertil har han kaldet Gedden, Rægen, Horken og Silden langt borte af Sønden og givet dem af sin Magt, for at stiæle Hafstrambens.

Vil det ikke lykkes ham, med de andre Fiskes Hielp, at hver af dem kan blive Anførere for sit Slags Fiske og forføre alle Fiskene til at hielpe hertil; da har han besluttet at lade Vandet løbe Hafftramben til døde, og dette vil skee et Aar for tidlig.

3

Da faae jeg at alle Fiskene i Havet sagde til de fem Fiske: I have giort ilde, betaget os vore Kilder og Løb; men sæt os Hafstrambens Søn, og de maatte nødes til at lade dette skee.

To Millioner Fiske tilbade, ærede og dyrkede denne deres nye Hafstrambe og bade ham: skil os ved de fremmede Fiske, som ere af en anden Natur end vi, og saa store og graadige at de opæde os. I din Faders Tid opaade de alt det han havde samlet og giorde fremmet Laan i hans Navn, som de og fik paalagt os til Byrde, og al den Fiskemad her er, tage de til sig.

Og jeg saae op af Havet til Himmelen, da saae jeg Christus i Stribler, og jeg faldt i Bevægelse.

Da førte Aanden mig midt i Staden, som den talede til mig om, den mægtigste og heiligste i alle Have. Og da jeg stod paa Pladsen og saae igiennem Portene af et Paradiis Huus, det største og herligste i Staden; kom der een, ridende paa en hvid Hest, som var anseelig og klædt i røde Klæder. Og da han kom hen ud paa Pladsen af Paradiis Porten, faldt han og Hesten, og der blev er stort Skrig med Bulder.

4

Da saae jeg op, og der blev en stor Klarhed i Himlene med megen Glands. Jeg blev en Kongelig Throne vaer i Skyerne, betrækket med Hermelin, og der sad en liden Konge derpaa, men meget mat og som den der er syg, halv død, og hengte til den eene Side.

Og der kom en stor Røst af Himmelen, som sagde: Denne Konge er Stor; men der skal komme en Større.

Og derefter blev der saadan en Glæde paa alle Fiskene, Store og Smaae af alle Slags, faa at Jorden bar Forundring over Havets Triumph.

Og jeg bad den, som fulgte mig, at forklare disse Syner; men han sagde: Det du seer skal skee Tid efter Tid, og det denne Slægt ikke lever at see skal dog skee. Men nu vil jeg viise dig hvad her skal skee førend den Dag kommer.

Muslingen samler alt det alle Fiskene og Dommeren eyer, og giver Dommeren med samt alle Fiskene i deres Fienders Hænder, som skal fange dem, og naar det er skeet, da skal den ufredelige selv fanges, og der skal blive Fred i Havet til det Aar 1785.

Hans Begierligheder bliver oplyste for Hafstrambens Søn. Da skriver han til Dronningen over Biørnene. For at blive

5

sikker, tager han Bergylten og Salde til sig, og giver hende et af Hafstrambens Bierge og Fiske-Kilder 1768 og ved Seyen giver ham Haandfæste derpaa. Nu staaer han sig

Ved Silden faaer han Hafstramben til at see sig om; for imidlertid at udrette sig, ved at kalde en Sandskrubbe til at tylde ham med Vandlob, som ved den forrige Hafstrambe.

Sandskrubben paatager sig det gierne, beteer sig kierlig, hentes til Mærmingen og gaaer ind at tage alle Fiskenes egen og Hafstrambens Ret, giver Mærmingen alle deres Siæle og Huuler, og indkalde

Mennesker fra Landene at beboe Havet og være deres Konge. De skal intet skatte til ham, men allene ingen Bekiendelse have og kalde ham og Mærmingen Gud over alle Ting.

Seer du og forstaaer hvad der skal besluttes i Julio 1770. Men betænk hos dig selv hvad de 11 Fiskes Gierning er for hver i sær, siden kalde de fleere til sig.

Og efter disse Ting saae jeg disse 11 Fiske alle i Beredskab at opblæse Vandene.

Geden, Muslingen, Roegen, Horken, Silden, Bergylten, Salde, Seyen,

Sandskrubben Brasen og Mærmingen.

6

Og disse skal giore det, at Sandskrubben bliver Skrivere i Hemmeligheds Bøger udi den 7de Maaned i ovenviiste Aar, og før kan de ikke udføre noget. Sandskrubben og Mærmingen udkastede strax Muslingen, Rægen, Silden og Bergylten.

Sandskrubben vil da ligne Muslingen i alt det den gjorde før ved sine Fiske og flux opæder og tager andres Fiske saa frit som det var sine egne, saa at begge disse fremmede forvoxne Fiske bliver ligedan af Skikkelse; endog den eene er en Musling og den anden en Sandskrubbe.

Fra denne Dag giver han Hafstramden det Vand, som man kan ikke see og høre efter, naar man tager det ind.

Saa skal Mærmingen og Sandskrubben sette Geden til deres allene største Bestyrere, som skal indrette en Ild til at steege alle Fiskene levende over hele Havets Bund, og den skiønneste Stad i Havet vil de giøre til intet; men det skeer ikke den første og anden Gang, men siig dem, at de ere aarvaagne imod den tredie.

Og jeg spurgte : Ak! skal da denne deylige Stad forbrændes eller forstyrres? Ja, sagde han, om de ikke, naar den Tid kommer, udfletter alle Bolere og fremmede Opirrelser imod den Høyeste; Men stig til Fi-

7

skene: gaaer ud deraf i Tide; thi udslettes ikke det Onde denne, eller anden Gang; da skal de forvoxne Fremmede faae Magt igien, forføre Havets Fiske, og da stal de blive deelagtige i den Vederstyggelighed, som opstaaer deraf. Da skal de alle gives i den Fremmedes Vold, og alle Kongerne ved Havet skal begræde den og sige: nu mærke vi at den var vor Spise-Kammer og intet Fiske-skib kan komme der mere.

Men her er mere at vise dig, som skal skee førend den Tid.

Sandskrubben og Mærmingen skal antage disse 29 af Sønden foruden de andre og med dem selv 11 som alle ere af Sønden og Vesten.

Brisling, Brosmer, Blegen, Fliren, Fløyfisten, Graaehayen, Hummeren, Hundstiglen, Jisgalt, Karpen, Steenbideren, Laren, Loppen, Makreelen. piir, Rognkalv, Ragekniv, Rosmul, Sælhunden Spring-sval, Størren, Steen-ulk, Søekatten, Vahu, Vandrotten, 2 Engløber. 2 Stad-fiske.

Disse 29 udenlandske Fiske skal de bruge til at forføre følgende 25 af Søens indfødte Fiske.

Aborren, Blaaskaal, Brigde, Blankensteen, Delvio, Elverizen, Est, Flyndederen, Forellen, Graaeseyen, Gulhaaen,

8

Guld-Lax, Helleflyndren, Hoenfisken, Helren, Lake, Lodden, Rodspætten, Rokken, Siik, Steen-Brosmer, Tungen, Millingen, walrus.

Disse skal de overtale til at efterfølge dem alt hvad de vil.

Sandskrubben gav alle Slags Fiske i Havet Tilladelse at melere sig sammen, og ikke ansee mere paa Orden, Arten eller Naturen af 13/4 Ao. 70.

15/5 At være det samme som Hafstramden.

22/5 Tog Sandskrubben og Brasen Navn af alle Fiskenes Graf.

24/6 Blev for 1 forunderlig Fisk fød 22, giort en Ild-Prøve af Svovel, til at see, om dermed kunde brændes den store Stad i Vandet naar de vilde Gaser fik der 2002.

7/6 Nødes alle Fiskenes Departementer at aflegge Eed til Sandskrubben at adlyde ham som en Konge adlydes paa Jorden.

20/7 Bortjager han Camelernes Svenne af Solden.

10/7 Kommer 400 smaae Søe-Fiske at tale med deres Hafstrambe; men Sandskrubben siger: han er her ikke, gaaer bort.

22/7 Døde en liden Hun-Fisk af overordentlig Melering med de af Sønden forskrækkelige store Fiske, imod dens Art. i Merele

9

28/7 Gav Sandskrubben Vand-Rotterne en Raae-Steeg, for at være sin Ven, ikke skiære de Store; men smaahugge alle smaae Fiske i Vandet naar han gav Ordre.

1/8 Satte Sandskrubben en af Fiskenes Sendebud, en Fiskinde, i et blaat Fisketaarn, fordi hun var Fiskenes Bud til Hafstramben, om Nærgaaenheder af Sandskrnbben og hans Art.

1/10 Tager Sandskrubben alle Hafstrambens Sølv-Kar og lader omflaae til at kiøbe disse 60, og de øvrige Fiske til et Oprør; de vil blive Ducatoner, men faaer Navn af Spe cies indtil deres bestemte Tid.

2/10 Vil han nedbryde et af deres Helligdomme, og i dets Sted indføre Ureenheder derudi.

3/10 Faaer han 15 Fiske af det Afgrunds-Sted tilsendt og indført, at forføre alle Fiskene.

5/10 Vil han lade Fiskene vide at Haf strambens Salvo-Garde og indfødte Fod-Fiske, ligesom de flyvende d. 21 May, og skal afgives.

Men naar Sandskrubben og Mærmingen kommer i Stormens Gade til Hest, da skal det skee at alle Stænder skal pibe og fløyte af dem 0/10.

Og d. 24/10 skal deres Plan rives tvert over, og give Anledning til den største iblant Dagene, naar de Kl. 12 om Natten mellem 23 og 24

10

sender den under 5/10 udspredte Afgivelse paa de 500 Fodfiske.

Da skal de 60 af dem, indtage Hafstrambens skiønne Bolig, og derved faaer de andre Liv, kommer dem til Hielp og bliver alle 500 samlede, paastaaer at blive det de ere, eller at gaae udaf Staden hvor de vil, og ikke være Slaver. Af Forskrækkelse løber Sandskrubben at skiule sig i en af de dybeste Kieldre. Tilsidst maae han dog give de 500 deres Begiering. Heraf skal den Evige, give alle de borgerlige Fiske en nye kraftig Aand og alle eet Mod til at imodstaae paa den Dag, de ellers skulle med samt Staden opbrændes i deres Reede, og

de, som vilde undflye, vil han lade møde ved Ild, Tromme, Kaarde, Kugle, Mord og Stik til Døde.

Aftalt dette Ondes Beslutning faaer Hafftramben slet intet at viide førend Døden er for Døren.

26/10 Besættes alle Vagter om Søens Porte med Ildværk og Canoner med Skraae, og alle ligeledes hvor de ere Nat og Dag.

27/10 Lader Sandskrubben og Mærmingen giøre en Boll-Trappe igiennem Afgrunden og op, ligesom de haver forfærdiget i de 2 de andre Hafstrambens Boliger, paa det ar deres Veye og Ildsbrynde skal blive usynlige.

11

26 Omstødes den Viises Helligdoms Sæde (den anden af disse Boliger,) til en Afbildnings Skole, som er dets skiulte Navn. Samme Dag lader de viide at Rotterne skal miste deres Sold.

8/11 Indtager Mærmingen og Sandskrubben i Hafstrambens Bolig i den herlige Havstad; men Frygt og Angest skal betage deres Hierrer, saa de aldrig tør tage en Fods Længde, uden at bevares af 45 flyvende Fiske med skarpe Sværd og Ildmaal.

Dog unseer Mærmingen sig ikke den 9de at stryge Hafstramben til den giver sig som dets spæde Noer. Nu ere de faste i deres Beslutning, hvorover Brasen udblæser det den 9de Aften med disse Ord: Om 6 Dage herefter, da skal den heele Søe faae at see hvad alt dette betyder. Da skal de og faae at viide, hvorfore de flyvende Fiske holde bevæbnede ved alle Porte med beredt Ild. Paa den Dag skal og den ugentlige Told x. under Navn af Gield, eftergives eder.

14/11 Da Border var til Ende, holdt Sandskrubben en Forordning (for Hafstramben, da den Tyrkiske Opium havde udruset noget, og efter Frastillelsen, blev den dertil prægtige nye Triumpf-Vogn betragtet.

I den Nat vil der lade sig høre Tromme Skrald proforma, for at venne de Fiske, fom ere Borgere i den skiønne Stad til at høre det

12

og troe at det er til Exercitiens Færdighed, efter udspredte Rygte, at de skal ikke siden drømme om at beskierme Hafstramben, eller at tænke at sligt er i Gierde.

De vil afpasse det, at det er just Hafstrambens 6Aar, saa at paa den Dag han fik Hat paa, skulle han nedlegge den, som at det saaledes af ham selv var bestemt. Vil disse Omstændigheder ikke falde af sig selv; da haver de befluttet en forfærdeligere; thi i een af de 3 de Nætter imellem 14 og 15, og 15 og 16 og 17 vil de med Magt være i det høyeste Sæde.

Og jeg hørde en anden Røst, derefter vendte jeg mig for at see den som talede, men jeg saae ingen. Da spurgte jeg den, som var med mig og havde viist mig disse Ting, om han vilde forklare mig hvad alt dette ville blive til og hvers Embede af de tilsagde Fiske: og hvad de 3 Nætter ville føre med sig, og han sagde; har du forstaaet alle de bestemte Tider, der er hvad skee skal.

De fleeste af disse Fiske skal blive det de ere. En Deel skal blive til Døde og dog leve. Mærmingen skal blive den. aabenbarede Scorpion. Og Sandskrubben skal blive til et Natte-Spøgelse som en Lodden Skov-Trold, men derefter til 5 Deele. Naar de 6 Syner ere opfyldte, men det 7de Syn er tilbage at overvinde, da bliver først Honnin-

13

gens Host; da skal om der vindes, Forstand, Villie Magten og Styrken blive den rette.

Men see nu Underskriften er skeet, Mærmingen samler efter Kl: 2. de der skal blive de fornemste i Fiskenes Rige. Og naar de efter overlagt Betragtning synes at det er alt vel udført, og de ere Hafstramben; (det Navn de kan tage hvilken Time de lyster) gaaer de til en Samling, som kaldes Masquerade.

Imidlertiid gaaer nogle ud som kommer fra at have aflagt deres Gratulation, og moder 2, som vil ind at gratulere. Da siger de, som kom ud: det Beste er, at de har begyndt alting galt; gaae kun ind og roes dem alle 3 deres udførte Lykke. Efter at have holdt dette Raad og faaet disse Ønsker gaaer de til Masqueraden.

Nu gives Hafstramben en Collation efter Sædvane. Opium af Sønden virker at horken flyder. Da gaaer Sandskrubben til og lader som han tørrer det af, men kuns for at beskiemme, som han vilde sige, see et Spøgelse og Galning!

2 Timer derefter skal de rekke ham eu Skaal med Edder, for at det skal ansees som den Fist Hafstramben døde i Vildelse, men han skal ikke drikke.

I denne Nat imellem den 13 og 14 skal den Evige Aand lade komme dette Syn for Brasen, og han saae Bøddelen at bryde hans

14

Vaaben, Skiold og Hielm, brænde Hans Pande og pidske hans Ryg. Af Forskrækkelse over dette Syn, turde Brasen ikke tillade Ild-Tromme, Kaarde Hug og Mord i den Nat mellem 14 og 15.

15/11 Kaldes den skiønne og mandige, Torsk at afgive alle Fiske-Stadens Ildværk men han skal svare: De høye Herrer har meere at befale end jeg. Hafstramben har aldrig

givet dem noget Slags Ilværks Rør. De har selv anskaffet sig dem og de fleeste har ingen. Vil de have dem. da betaler Hafstramben dem det samme derfor som de har kostet. Fiske-Raadet kan selv om de har Befaling tage dem, men jeg ikke. Jeg har intet at befale uden naar mig sendes Ordre fra Hafstramben at udføre.

Derpaa bliver han opkaldt til Mærmingen Brasen og Sandskrubben. Han svarer dem som for Fiske Raadet, at det stod ikke i hans Magt. Da siger Mærmingen: du er i min Unaade, og Mærmingen satte Graahayen til øverste Høvding over Ilden i den skiønne Stad, til at forbrænde alle Fiskene i Morgen naar Mørserne ere afhentede fra Torsken som han vel videre veed.

Een af de borgelige Fiske stod i Brasens Kammer og hørte Torsken af og Graahayen indsettes af de ovenmeldte 3. Da Brasen kom ud, sagde han til dem, som ven-

15

tede paa ham, Jeg giør kun Nar af dem. Saadan holder han med de han er hos.

Morgenen Torsdag 16/11 faaer Torsken Ordre, strax at udlevere alle den skiønne Stads Mærker og Bannere. Han bliver strax forskrækket og veed ikke hvad han skal giøre. Han kalder 2 af sine Naboer til sig aabenbarer dem det og spørger dem til Raads. De siger: han skal ikke, med mindre han hører det selv af Hafstrabens egen Mund.

Han løber der paa til Masqueraden for at faae Hafstramben fat. Dette bliver Aarsagen at Torsken er paa et Slot med om Natten ved et forfærdeligt OprørsOpdagelse 16/11 imellem den 17/11 Januar. skal endelig bestemmes til den ulykkeligste og farligste Nat. Da stal der holdes Masquerade for de 9 Klasser af Fiskene; der skulle Hafstrampen først udmatte sig med en Dands, (skulle der hede); men Karpen skulle rekke ham Sukkerladen med Døden udi. Karpen havde i fornævnte 3 Nætter havt denne Befaling at fuldbyrde det, men han trykte Hafstramben i Venstre Lalle og sagde: drik ikke, der er Edder udi.

Deette er viidere besluttet om Eftermiddagen den 16de kommer Døden ikke ved Drikken i denne 16/11 Nat; skal han strax gaae til Seng. Da skal Karpen og Brislen gaae til Sengen og Hornfisken skal holde ham, at han skal see paa, at Graaseyen igiennemstik

16

kee Fridlef Jak og Hende Charangen, medens Ild-Trommen, Kaarde, Mørse Rør, Stik og Mord røres over ald denne skiønne Stad. De skal forkaste deres første Beslutning at sette Jac. Molet paa en kronet Borg og Fridlef i Friderich 3 Havn.

Naar disse 3 ere borte vil de henge Marmælen i en rød Silkelidse, ligeledes for Hafstrambens Øyne, hvorpaa han skal bestemmes at blive den sidste og af Karpen, Brislen og Hornfisken tvinges til at drikke Edder, derpaa af Hornfisken skydes udaf Vindnet til Mængden paa Pladsen, og det skulle hede af hans brugelige Raserie.

Saaledes har det været anstillet fra Sept: 1770. Som er der første Syn jeg havde i en heel Nat.